

Wat kunnen gemeenten en waterschap doen voor het behalen van de KRW-doelen?

De Kaderrichtlijn Water (KRW) vraagt om een structurele verbetering van de ecologische en chemische kwaliteit van het water. Het behalen van deze doelen is alleen mogelijk door een samenhangende aanpak van gemeenten en waterschap, gebaseerd op een goed begrip van het watersysteem en ieders rol daarin.

Via een drietal figuren wordt uitgebeeld hoe de waterkwaliteit en de ecologische toestand van het Brabantse watersysteem wordt beïnvloed, en welk handelingsperspectief gemeenten en waterschap hierin hebben. Dit inzicht is bedoeld als kapstok om te KRW-opgave inzichtelijk te maken, te bespreken, en keuzes hierover te ondersteunen.

Figuur 1 – De KRW opgave in het Brabantse Watersysteem

De waterkwaliteit en de ecologische toestand van het watersysteem is het resultaat van keuzes en activiteiten in het hele gebied – van stedelijke inrichting en riolering tot beekherstel en ecologische verbindingen. Het Brabantse watersysteem functioneert als één geheel: wat boven- en ondergronds gebeurt, werkt door in de waterkwaliteit verderop in het systeem. Dit maakt samenwerking en afstemming noodzakelijk.

Figuur 2 – Handelingsperspectief gemeenten

Gemeenten beschikken over belangrijke sturingsmogelijkheden in de leefomgeving. Door slimme inrichting en beheer van de openbare ruimte, het vasthouden en infiltreren van hemelwater en het verminderen van verharding kan de belasting van het watersysteem worden beperkt. Daarnaast spelen gemeenten een cruciale rol in de afvalwaterketen, onder meer via het verminderen van overstorten, het opsporen van foutaansluitingen, reguleren van indirecte lozingen en zorgvuldig rioolbeheer. Via vergunningverlening, toezicht en handhaving kunnen gemeenten bijdragen aan bronaanpak van verontreinigingen. Tot slot is de gemeentelijke regierol in communicatie en participatie essentieel om bewoners en bedrijven te betrekken bij waterbewust handelen.

Figuur 3 – Handelingsperspectief waterschap

Het **waterschap** richt zich primair op het watersysteem zelf. Door beheer en inrichting van watergangen, ecologische herstelmaatregelen, verbeteren van verbindingen en monitoring van waterkwaliteit stuurt het waterschap direct op het behalen van de KRW-doelen. Tegelijk vervult het waterschap een belangrijke kennis- en samenwerkingsrol, door gemeenten te ondersteunen en maatregelen gebiedsgericht te programmeren.

Afstemming

Het behalen van de KRW-doelen vraagt om **samenhangend handelen**. De figuren laten zien dat geen enkele partij de KRW-opgave alleen kan realiseren. Succesvolle uitvoering vraagt om afstemming, gezamenlijke prioritering en het benutten van koppelkansen met andere opgaven zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefbaarheid.

Figuur 1 – Hoe werkt het Brabantse watersysteem?

Deze figuur schetst het grotere geheel: het samenhangende Brabantse watersysteem waarin stedelijk, landelijk en natuurlijk gebied met elkaar verbonden zijn. Water stroomt niet alleen door sloten en beken, maar verbindt ook landbouw, bebouwing, natuur en infrastructuur – en is zichtbaar aanwezig, maar stroomt ook onder de grond als grondwater. De figuur maakt inzichtelijk dat waterkwaliteit beïnvloed wordt door:

- aanvoer vanuit bovenstrooms gebied,
- lozingen vanuit stedelijk gebied,
- lozingen vanuit de rwzi's,
- diffuse bronnen zoals afspoeling vanuit agrarische percelen.

Dit systeembeeld laat zien dat maatregelen op één plek effect hebben op andere delen van het watersysteem. Daarmee onderstreept de figuur het belang van **gebiedsgericht werken** en samenwerking tussen gemeenten en waterschap. KRW-maatregelen zijn effectiever wanneer zij aansluiten bij de hydrologische en ecologische werking van het systeem als geheel.

Figuur 2 – Wat kan de gemeente doen?

Deze figuur laat zien dat gemeenten op meerdere momenten en plekken in de leefomgeving invloed hebben op waterkwaliteit. Zowel boven- als ondergronds beschikken gemeenten over belangrijke sturingsmogelijkheden. In de openbare ruimte en bij ruimtelijke ontwikkelingen kan de gemeente sturen op het **vasthouden en infiltreren van hemelwater**, het beperken van verharding en het vergroten van biodiversiteit. Dit vermindert de belasting van het riool en voorkomt dat verontreinigingen via overstorten of afspoeling in het oppervlaktewater terechtkomen. Door het versterken van de biodiversiteit wordt de ecologische veerkracht van het watersysteem vergroot.

Ondergronds speelt de gemeente een cruciale rol in de **riolering en afvalwaterketen**. Door het verminderen van gemengde overstorten, het opsporen van foutaansluitingen op hemelwaterriolen, en het zorgvuldig beheren van het rioleringsstelsel kan de aanvoer van nutriënten en schadelijke stoffen aanzienlijk worden beperkt.

Daarnaast toont de figuur de rol van de gemeente in **vergunningverlening, toezicht en handhaving**. Via regulering van activiteiten, toezicht op lozingen en handhaving bij overtredingen kan de gemeente direct bijdragen aan bronaanpak van waterverontreiniging, bijvoorbeeld in het opsporen en vergunnen van indirecte lozingen.

Tot slot benadrukt de figuur het belang van **samenwerking en communicatie**. Door bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te betrekken bij waterbewust handelen (bijvoorbeeld via campagnes en participatie) wordt gedragsverandering gestimuleerd, wat essentieel is voor structurele verbetering van waterkwaliteit. Door inzet van de koepel kan ook op landelijk niveau gelobbyd worden voor maatregelen die helpen de KRW-doelen te behalen (bv verbod op bepaalde biociden en diergeneesmiddelen). Ook heeft de gemeente **ruimtelijke instrumenten** die ingezet kunnen worden om de waterkwaliteit te verbeteren.

Figuur 3 – Wat kan het waterschap doen?

In deze figuur staat het handelingsperspectief van het waterschap centraal. Het waterschap richt zich primair op het **beheer van het watersysteem**, met als doel het verbeteren van waterkwaliteit, ecologie en robuustheid.

De figuur laat zien dat het waterschap maatregelen treft zoals:

- herinrichting van beken en watergangen;
- aanleg van natuurvriendelijke oevers en ecologische verbindingszones;
- het mogelijk maken van migratie via vispassages.

Daarnaast benadrukt de figuur de rol van het waterschap in **monitoring, onderzoek en vergunningverlening**. Door het monitoren van waterkwaliteit en het reguleren van lozingen kan het waterschap gericht sturen op het behalen van KRW-doelen en knelpunten tijdig signaleren.

Het waterschap speelt ook een verbindende rol door **samen te werken met gemeenten en andere gebiedspartners**. Veel maatregelen hebben alleen effect als ze worden gecombineerd met gemeentelijke acties in het stedelijk gebied of met gebiedsprocessen in het landelijk gebied.